

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הנהגת תלמידי חכמים

(ק"ד א') אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גנאי הוא לת"ח שיצא במנעלים המטולאים לשוק. (ומקשה) והא ר' אחא בר חנינא נפיק! (ומתרץ) בטלאי על גבי טלאי.

ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל תלמיד חכם שנמצא רבב (שומן) על בגדו, חייב מיתה, שנאמר¹ "כָּל מְשֻׁנְאֵי אֶהְבּוּ מוֹת"; אל תקרי משנאי, אלא משניאי. רבינא אמר: רבד (שכבת זרע)² איתמר. ולא פליגי, הא בגלימא (שהוא עליון אפילו רבב), הא בלבושא (שהוא תחתון, רבד אין, רבב לא)³.

אמר רבי יוחנן: איזהו ת"ח שמחזירין לו אבידה בטביעות העין? זה המקפיד על חלוקו להופכו (אם לבשו הפוך, שלא יראו התפירות המגונות ואימרי החלוק).

ואמר רבי יוחנן: איזהו ת"ח שממנין אותו פרנס על הציבור? זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר. ואפילו במסכת כלה (לרש"י, שלא רגילים בה אנשים, וזה נתן לבו וגרסה. לר"י, היינו דרשות הסדורות מהלכות החג שרגילים בה. אבל בציר מהכי, אין ראוי למנותו⁴).

ואמר רבי יוחנן: איזהו ת"ח שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו? זה שמניח חפצו ועוסק בחפצי שמים. והני מילי למיטרח בריפתיה (דבר שאינו יכול לטרוח בו, וחיי תלויים בו).

ואמר רבי יוחנן: איזהו ת"ח? כל ששואלין אותו הלכה בכל מקום ואומרה. למאי נפקא מינה? למנוייה פרנס על הציבור; אי (יודע להשיב) בחדא מסכתא (שעוסק בה), (ממנים אותו) באתריה. אי בכליה תנויה (גם במסכת שאינו עוסק בה), בריש מתיבתא.

שיטות הראשונים

מלבוש תלמידי חכמים: כתב הרמב"ם (הל' דעות ה,ט): "מלבוש תלמידי חכמים - מלבוש נאה נקי, ואסור לו ש'ימצא בבגדו פתם או שמנונית וכיוצא בה. ולא ילבש מלבוש מלכים, כגון בגדי זהב וארגמן, שהכל מסתפקין בהן, ולא מלבוש עניים, שהוא מבזה את לובשיו, אלא בגדים בינוניים נאים... ולא ישלשל טליתו, מפני ש'נראה כגסות רוח, אלא בשפת בלבד, אם אין לו להחליף. ולא ילבש מנעלים מטלאים בבגד, טלאי על גבי טלאי, בימות החמה; אכל בימות הגשמים - מתר, אם ה'יה עני."

1. משלי ח,לו.
2. רש"י ובערוך והרי"ף פירשו דם יבש.
3. כתב המאירי: **ובכלל ענין זה, שלא תמצא בו שום מדה מגונה.** שהמדות מושאלות בלשון בגדים, כמו שידעת. וחסרון מדה אחת בין שאר מדותיו, הרי הוא ככתם בבגד. וכמו שהכתמים רישומן ניכר בבגדים הדקים והנכבדים יותר מן הגסים, כך מדה מגונה אצל החכם מגונה ביותר. ולא יקל בעצמו לשום מדה מגונה, ואפילו נעשית בצניעות, ויבוש מנפשו במקום שאין שם בושת אחרים...
4. וגם דעת הרמב"ם כדעת הר"י, שכן על מש"כ בגמרא קידושין (מ"ט ב') על מנת שאני תלמיד אין אומרים וכו' אלא כל ששואלין אותו בכל מקום דבר אחד בלימודו ואומרו, ואפילו במסכתא דכלה, פסק הרמב"ם (הל' אישות ח,ה): על מנת שאני תלמיד - אין אומרין כבן עזאי וכבן זומא, אלא כל ששואלין אותו דבר אחד בתלמודו ואומרו, ואפילו בהלכות החג שמלמדין אותן ברבים מדברים הקלים סמוך לחג, כדי שיהיו כל העם בקיאים בהן.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזרה ש"ת
ו' תמוז תש"פ
מסכת: שבת | פרק: ט"ו | דף: קי"ד

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות קריאת ספר תורה, סימן קלו)

א. בשבת ויום טוב ויום הכפורים, קורים אחר לוי תלמידי חכמים הממנין על הצבור, ואחריהם תלמידי חכמים הראויים למנותם פְּרָנְסִים על הצבור (ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר), ואחר כך בני תלמידי חכמים שאבותיהם ממנים על הצבור, ואחר כך ראשי פְּנִסוֹת וְכָל הָעָם.

קניבת ירק ביום הכיפורים

(ק"ד ב') **תניא:** יוה"כ שחל להיות ערב שבת, לא היו תוקעין (שש תקיעות שתוקעין בערב שבת להבטיל ולהבדיל; משום דיוה"כ קדוש כשבת, ואסור בכל מלאכה). ובמוצאי שבת (אם חל בו יוה"כ), לא היו מבדילין (בתפילה המבדיל בין קודש לקודש, כמו שמבדילים ביום טוב שחל במוצ"ש).

וליתקע (כשחל בערב שבת), כי היכי דלידעי דשרי בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה!

(ומתרי) לפי שאין דוחין שבות (איסור תקיעה ביוה"כ) להתיר (לפרסם היתר, אלא לאסור, כגון יום טוב שחל להיות בערב שבת תוקעין להבטיל ולהבדיל).

(4) אמר ר' זירא אמר רב הונא, ואמרי לה: אמר ר' אבא אמר רב הונא: יוה"כ שחל להיות בשבת, אסור בקניבת ירק (משום השבת).

(2) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: יוה"כ שחל להיות בשבת, מותר בקניבת ירק (דשבות לאו איסורא דאורייתא הוא אלא דרבנן, והכא משום עגמת נפש שרי. ודווקא מן המנחה ולמעלה, כדלהלן).

תניא כוותיה דרבי יוחנן: יוה"כ שחל להיות בשבת מותר בקניבת ירק. מפצעין באגוזים, ומפרכסין ברימונים, מן המנחה ולמעלה מפני עגמת נפש.

(קט"ו א') דבי רבה (בני ביתו) גרדי קארי (היו חותכים דלועים ביוה"כ). כיון דחזא דהוו קא מחרפי (מקדימים לפני המנחה), אמר להו: אתא איגרתא ממערבא משמיה דרבי יוחנן דאסיר (ושינה, כדי שיקבלו ממנו את האיסור).

שיטות הראשונים

הגדרת קניבת ירק: רש"י פירש "קניבת ירק תלוש לנתק העלין מן הקלחים, כדי להשוותם שיהו מוכנים לחתכן ולפרמן". **הרמב"ם** פירש הסרת העלים המעופשים מן הירק. והקשו, שאם כן היא מלאכת בורר, שאסורה מן התורה! **ותוספות** מפרשים שהכוונה לחיתוך ירק, כשאינו בזה משום טוחן, כגון חתיכות מספיק גדולות (ואיסורו

5. עגמת נפש: רש"י פירש שמתקן ואינו אוכל, והרי קרוב לעינוי. והרמב"ן ורשב"א פירשו כדי שלא יצטרך לערב לתקן את הכל וירעב ותהיה נפשו עגומה. ומה שלא התירו אלא מן המנחה ולמעלה, כתב הרשב"א: יש מפרשים משום דקודם לכן נראה כמתקן לצורך היום, אבל מן המנחה ולמעלה דרכן של בני אדם לתקן מאכלן לצורך הערב, ויש מפרשים דקודם המנחה נפשו מתאוה לאכול וחוששין דלמא אתי למיכל. אבל מן המנחה ולמעלה דומה כמי שיש לו פת בסלו ואינו מתאוה לאכול ולא חיישין דלמא אתי למיכל.

6. וראה רשב"א ור"ן שציטטו את רש"י שקניבת ירק היא הסרת העלים הרעים.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזה"ש
ו' תמוז תש"פ
מסכת: שבת | פרק: ט"ו | דף: קי"ד

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

משום הכנה). והרמב"ן, רשב"א ור"ן בשם ירושלמי מפרשים הדחת הירק במים⁷.
ולעניין הלכה, הרמב"ם פסק להתיר קניבת ירק ביוה"כ שחל בחול. אבל כשחל בשבת אוסר, ודלא כרבי יוחנן
(אמנם כתב שנהגו לאסור גם כשחל בחול). והרז"ה כתב שהלכה כרבי יוחנן, ואף כשחל בשבת מותר. והרי"ף והרא"ש
השמיטו כל הסוגיא⁸. והשו"ע⁹ פסק כהרמב"ם.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות יום הכיפורים, סימן תריא)

ב. כל מלאכה שחייבים עליה בשבת, חייבים עליה ביום הכיפורים; וכל שבשבת פטור אכל אסור, גם ביום הכיפורים כן,
אלא שבשבת זדונו בסקילה, ויום הכיפורים זדונו בכרת; וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום כפור.
והתירו לקנב ירק ולפצע אגוזים מן המנחה ולמעלה, כשחל בחל, והאדנא נהגו לאסור.

הדרן עלך אלו קשרים

7. שהוא שבות דרבנן, מפני שהוא מתקן אוכל (וביום הכיפורים התירו שבות זה). וכן אמרו בירושלמי (ה"ג) ובתוספתא (יג, ח) מותר להדיח כבשין ושלקין.
8. וכתב הרז"ה: והרי"ף ז"ל לא כתב מכל זה כלום לפי שלא רצה לפרסם היתר בדבר זה משום עמי הארץ. והרבה יש כיוצא בזה מן הדברים שהשמיט לכתוב. ובב"י (או"ח תריא, ב) כתב שמאחר שרבא היה מחמיר על בני ביתו, נהגו העולם להחמיר. ושכן כתב הרמב"ם, וכן נראה שהוא דעת הרי"ף והרא"ש שהשמיטו כל זה.
9. או"ח תריא, ב. מקורות - רמב"ם (הל' שביתת עשור, א, ג).